



# VÝSTUPY ZE SEKCE: PRAXE MEDIACE A VZDĚLÁVÁNÍ V MEDIACI

Zpracovali garanti sekce | *Radka Medková, Maxim Tomoszek*

## 1 | **Mediace ve věcech péče o nezletilé: komplexní pohled soudců**

Jan Holas | *Právnická fakulta MU Brno*

Lenka Dušková | *Přírodovědecká fakulta UP Olomouc*

Autoři představili výsledky grantového výzkumu PF UP Olomouc „Podmínky výkonu mediace v České republice podle zákona o mediaci“. Studie zahrnovala rozhovory s patnácti soudci, z nichž jedenáct se specializuje výhradně na opatrovnickou agendu a čtyři soudí kombinovaně opatrovnickou i obecnou civilní agendu. Výzkum se primárně zaměřil na reflexi současných možností, které mají opatrovnickí soudci k dispozici. Jedná se zejména o tři základní nástroje: doporučení mediace, nařízení prvního setkání se zapsaným mediátorem a nařízení mediace podle § 474 zákona o zvláštních řízeních soudních. Analýza těchto nástrojů ukázala zajímavý rozpor mezi legislativními možnostmi a praktickými preferencemi soudců.

Navzdory existenci právního rámce pro nařízení mediace soudci jednoznačně preferují cestu doporučení. Tento přístup považují za efektivnější především proto, že dobrovolnost účasti stran významně zvyšuje šanci na úspěšné vyřešení sporu. Soudci pečlivě vyhodnocují vhodnost mediace pro konkrétní případy, přičemž zohledňují několik klíčových faktorů. Především se zaměřují na dosavadní historii sporu – zda strany již vyzkoušely nějakou formu mimosoudního řešení, jaká je míra eskalace konfliktu a zda existuje reálný potenciál pro nalezení společného řešení.

V otázce výběru konkrétního mediátora soudci zpravidla ponechávají volbu na stranách sporu, čímž podporují jejich aktivní zapojení do procesu řešení konfliktu. Pouze v případech, kdy strany nemají vlastní preference nebo nejsou schopny se na výběru mediátora shodnout, přistupují k určení mediátora soudem. V takových případech se řídí několika zásadními kritérii. Kromě nestrannosti mediátora hraje významnou roli jeho místní a časová dostupnost pro všechny zúčastněné strany. Důležitým faktorem jsou také reference z předchozí praxe a bezplatnost jeho služby.

Významným zjištěním výzkumu byl rozdíl v požadavcích mezi opatrovnickými a civilními soudci. Zatímco opatrovnickí soudci kladou důraz na odbornost mediátorů v oblasti rodinné dynamiky a psychologických aspektů sporů, civilní soudci upřednostňují mediátory se schopností připravit právně nenapadnutelné dohody. Tento rozdíl odráží odlišnou povahu případů, které jednotliví soudci běžně řeší, a podtrhuje význam specializovaného vzdělávání mediátorů pro konkrétní oblasti.

### Shrnutí:

- Výzkum prokázal jednoznačnou preferenci dobrovolné mediace před nařízenou
- Soudci aktivně podporují vlastní iniciativu stran při výběru mediátora
- Existuje rozdíl v požadavcích na mediátora mezi opatrovnickými a civilními soudci
- Klíčovými faktory pro výběr mediátora jsou nestrannost, dostupnost a reference



## 2 | Standardy zapojování dětí do mediace: mezinárodní srovnání

Ondřej Bouša | *Mediační a edukační centrum Brno*

Robin Brzobohatý | *Slezská univerzita Opava*

Autoři představili komplexní srovnávací studii přístupů k zapojování dětí do mediace ve třech zemích. Jejich výzkum se zaměřil na praxi v Austrálii, Velké Británii a České republice, přičemž identifikovali zásadní rozdíly v přístupech jednotlivých zemí.

Australský model reprezentuje systematický přístup založený na striktním oddělení rolí. Práci s dětmi zde zajišťuje specializovaný dětský konzultant, který musí splňovat přísné kvalifikační požadavky včetně minimálně bakalářského vzdělání v psychologii nebo sociální práci. Kromě formálního vzdělání je vyžadována prokazatelná praxe v práci s dětmi a povinná průběžná supervize. Konzultant pracuje s dítětem samostatně, připravuje detailní zprávu pro mediátora a účastní se vybraných částí mediace jako expert na potřeby dítěte. Tento model zajišťuje vysokou míru profesionality a ochrany zájmů dítěte.

Britský přístup se výrazně liší v tom, že integruje práci s dětmi přímo do mediačního procesu. Právní rámec vychází z Úmluvy o právech dítěte a klade důraz na přímé zapojení dětí do rozhodovacích procesů, které se jich týkají. S dětmi pracuje přímo mediátor, který musí mít speciální kvalifikaci pro tuto práci. Významným prvkem britského systému je povinnost mediátora aktivně informovat rodiče o možnosti a přínosech zapojení dítěte do mediace. Mediátor následně interpretuje názory a potřeby dítěte přímo rodičům, což umožňuje jejich bezprostřední začlenění do mediačního procesu.

V kontrastu s těmito přístupy stojí současná česká praxe, která je výrazně konzervativnější. Etický kodex zapsaných mediátorů stanovuje přísné podmínky pro zapojení dětí do mediace, včetně požadavku na souhlas čtyř dospělých osob. Paradoxně přitom není vyžadován souhlas samotného dítěte. Tato situace vyvolává otázky o souladu české praxe s moderními trendy v oblasti práv dítěte a jeho nejlepšího zájmu.

Autoři příspěvku představili tři možné přístupy k zapojení dětí do mediace v českém prostředí. První přístup nazvaný "Budu si hrát na tebe" využívá projektivní techniky a herní prvky pro nepřímé zjišťování názorů a potřeb dítěte. Druhý přístup je nazvaný "Budeš tady s námi". Třetí možností je kombinovaný přístup, který flexibilně využívá obě předchozí metody při zachování základních mediačních principů a přizpůsobuje se konkrétní situaci a potřebám dítěte.

Významným zjištěním prezentovaného výzkumu byla otevřenost předsedů soudů vůči spolupráci s mediačními centry, která by nabízela bezplatné služby včetně práce s dětmi. Tato skutečnost naznačuje potenciál pro změnu současné praxe a přiblížení se standardům vyspělých zemí.

Shrnutí:

- Existují výrazné rozdíly mezi přístupy jednotlivých zemí k zapojování dětí do mediace
- Australský model je postaven na oddělení role mediátora a specializovaného dětského konzultanta
- Britský systém integruje práci s dětmi přímo do mediačního procesu
- Česká praxe vyžaduje modernizaci a přiblížení se mezinárodním standardům
- Existuje potenciál pro rozvoj bezplatných mediačních služeb pro rodiny

## 3 | Mediace jako nástroj řešení konfliktů ve veřejné správě

Michaela Sigmundová | *Právnícká fakulta UP Olomouc*

Autorka představila komplexní analýzu využití mediace v oblasti veřejné správy. Její příspěvek se zaměřil na tři hlavní oblasti potenciálních konfliktů a možnosti jejich řešení prostřednictvím mediace.

První oblast zahrnuje spory mezi občany a obcí, které nejčastěji vznikají v souvislosti s územním plánováním, stavebním řízením a poskytováním obecních služeb. Tyto konflikty jsou specifické tím, že



jedna strana je vždy v pozici orgánu veřejné moci, což vytváří určitou nerovnováhu ve vztahu. Přesto, nebo možná právě proto, se mediace jeví jako vhodný nástroj pro jejich řešení, neboť umožňuje vytvořit prostor pro dialog a hledání oboustranně přijatelných řešení.

Druhou významnou oblastí jsou konflikty v rámci zastupitelstva. Zde se nejčastěji setkáváme se spory mezi politickými frakcemi, rozdílnými vizemi rozvoje obce či konflikty v personálních otázkách. V těchto případech je mediace cenným nástrojem pro překonání politických rozdílů a nalezení konstruktivních řešení v zájmu obce a jejích občanů.

Třetí oblast představují spory mezi různými úrovněmi samosprávy, tedy konflikty mezi obcemi navzájem nebo mezi obcemi a krajem. Tyto spory často vznikají v souvislosti s územním rozvojem, sdílením zdrojů či poskytováním veřejných služeb. Mediace zde může pomoci překonat institucionální bariéry a najít řešení prospěšná pro všechny zúčastněné strany.

Výzkum však identifikoval několik významných překážek pro širší využití mediace ve veřejné správě. Klíčovou bariérou je obava představitelů obcí z porušení povinnosti péče řádného hospodáře a případné trestněprávní odpovědnosti. Tato obava často vede k preferenci soudního řešení sporů, které je vnímáno jako "bezpečnější" cesta. Další překážkou je nedostatek zkušeností s mediací ve veřejném sektoru a obavy z politických důsledků uzavřených dohod.

Shrnutí:

- Mediace má významný potenciál pro řešení konfliktů ve veřejné správě
- Existují tři hlavní oblasti využití: spory s občany, vnitřní konflikty a mez institucionální spory
- Hlavními překážkami jsou obavy z právní odpovědnosti

## 4 | Transformativní právní poradenství jako inovativní přístup

Iveta Studenková | Mediační a edukační centrum Brno

Příspěvek představil inovativní propojení advokátní praxe s principy transformativní mediace. Tento přístup přináší nový pohled na práci s klientem v právním poradenství a významně rozšiřuje možnosti řešení konfliktů.

Základním principem transformativního přístupu je důraz na pochopení situace klientem před poskytnutím samotné právní rady. Tento proces zahrnuje několik klíčových fází. V první fázi je klientovi poskytnut prostor pro volné vyjádření jeho situace a pocitů, přičemž poradce využívá techniku neinteruptivního naslouchání. Následuje fáze aktivní reflexe, kdy poradce pomocí shrnování a zrcadlení pomáhá klientovi lépe porozumět vlastní situaci a identifikovat skutečné potřeby a cíle.

Významným přínosem tohoto přístupu je, že klient získává lepší vhled do své situace a je schopen realističtěji posoudit své možnosti. To vede k efektivnějšímu využití následného právního poradenství a často i k nalezení alternativních způsobů řešení situace. Klienti jsou také lépe připraveni na případný mediační proces nebo soudní řízení.

Autorka příspěvku zdůraznila, že tento přístup není vhodný pouze pro mediátory, ale může být cenným nástrojem pro všechny pomáhající profese. Transformativní přístup pomáhá klientům nejen řešit aktuální problémy, ale také rozvíjet jejich schopnost řešit podobné situace v budoucnu.

Shrnutí:

- Transformativní přístup představuje inovativní spojení mediace a právního poradenství
- Důraz je kladen na pochopení situace před poskytnutím právní rady
- Přístup vede k lepšímu porozumění vlastní situaci a realističtějším očekáváním
- Metoda je využitelná napříč pomáhajícími profesemi



## 5 | Profesionální způsobilost mediátorů mimo zákon o mediaci

Petra Jonášková | *Mediační a edukační centrum Brno*

Jitka Prušková | *Mediační a edukační centrum Brno*

Autorky představily alternativní přístup k zajišťování kvality mediační praxe mimo rámec zákona o mediaci. Jejich příspěvek se zaměřil na transformativní přístup aplikovaný v jejich centru a otevřel důležitou diskusi o různých cestách k profesionalitě v mediaci.

Mediační a edukační centrum v Brně vyžaduje od svých rodinných mediátorů prokázání odborné způsobilosti v několika klíčových oblastech. Mediátoři musí prokázat znalosti rodinného práva, kompetence v oblasti zapojování dětí do mediace a porozumění vývojové psychologii dítěte. Zvláštní důraz je kladen na schopnost rozpoznat případy domácího násilí, zneužívání nebo zanedbávání dítěte. Mediátoři musí být také citliví vůči kulturním a jiným odlišnostem a jejich dopadům na mediační proces.

Významným rozdílem oproti zapsaným mediátorům podle zákona je systematický přístup k průběžnému vzdělávání. Zatímco zákon sice ukládá povinnost dalšího vzdělávání, v praxi je jeho dostupnost často omezená. Naproti tomu zaměstnanci centra mají přístup k širokému spektru vzdělávacích možností a profesního rozvoje.

Autorky zdůraznily, že cílem není vytvářet konkurenci mezi různými přístupy k mediaci, ale poukázat na možnost koexistence různých modelů při zachování vysoké profesionality. Klíčové je podle nich hledání neefektivnějších cest k pomoci rodinám v konfliktních situacích, nikoliv soupeření o dominanci jednotlivých přístupů.

Shrnutí:

- Existují funkční modely zajištění kvality mediace i mimo rámec zákona o mediaci
- Důležitá je komplexní odborná způsobilost mediátorů v různých oblastech
- Systematické průběžné vzdělávání je klíčové pro udržení kvality služeb
- Různé přístupy k mediaci mohou koexistovat při zachování profesionality

## 6 | Úloha supervize v mediační praxi

Eva Vaňková | *ESI, o.p.s.*

Autorka představila komplexní pohled na roli supervize v mediační praxi. Její příspěvek se zaměřil na přehodnocení běžného vnímání supervize jako pouhého kontrolního mechanismu a představil ji jako důležitý nástroj profesního rozvoje a podpory mediátorů.

V kontextu pomáhajících profesí plní supervize několik klíčových funkcí. Primárně slouží jako podpůrný nástroj pro profesionály pracující s náročnými klienty. Zároveň představuje účinnou formu psychohygieny a prevence syndromu vyhoření. Významnou přidanou hodnotou je její role v reflektivním učení a seberozvoji mediátorů. Příspěvek otevřel důležité otázky týkající se institucionalizace supervize v mediační praxi.

Diskutováno bylo zejména to, zda by měla být supervize povinnou součástí výkonu mediační praxe, nebo zda by měla zůstat dobrovolnou možností pro ty, kdo usilují o další profesní rozvoj.

Shrnutí:

- Supervize představuje důležitý nástroj profesního rozvoje mediátorů
- Plní multiple role: podpora, prevence vyhoření a reflektivní učení
- Otevřenou otázkou zůstává povinnost vs. dobrovolnost supervize
- Je třeba definovat standardy a systém supervize v mediační praxi



## 7 | **Workshop – Restorativní spravedlnost v praxi**

**Petra Masopust Šachová** | *Institut pro restorativní justici*

**Anna Korandová** | *Institut pro restorativní justici*

Autorky vedly interaktivní workshop zaměřený na praktické aspekty restorativní spravedlnosti. Jedním z bodů programu byla prezentace Příručky pro českou restorativní praxi a její konkrétní doporučení pro odborníky působící v trestním řízení.

Workshop se zabýval otázkou očekávání jednotlivců od trestního řízení a ukázal, že pojetí trestní justice jako výlučně „trestající“ je v současném světě nevyhovující, protože nezohledňuje skutečné potřeby poškozeného, pachatele i společnosti. Restorativní justice má tedy velký potenciál do budoucna.

Shrnutí:

- Workshop představil praktické aspekty restorativní justice
- Důležité je zohlednění potřeb jednotlivců v trestním řízení
- Restorativní přístupy lze efektivně implementovat do trestního řízení